

Waarom mag openbaar groen niet (nog meer) heterogeen zijn?

Jitze Kopinga

Ziekten en plagendag 29-08-2013

Waarom deze vraagstelling?

- “Stedelijk (landschappelijk) groen is saai”
- “Stedelijk groen is te weinig natuurlijk”
- “Stedelijk groen is minder flexibel dan in de natuur en daardoor kwetsbaarder voor negatieve invloeden”:
 - ziekten en plagen
 - klimaatverandering
- Kortom, meer heterogeniteit is wenselijk

Inkadering

- Openbaar groen -> hier beperkt tot straat- en laanbeplantingen (ook landschappelijk)
- Toegespits op fytopathologische aspecten
- Alhoewel aangepastheid aan en reactie op veranderende standplaatsomstandigheden (bodem, water, klimaat) zeker ook belangrijke aandachtspunten blijven

Enige termen en begrippen

- Heterogeen / Homogeen
 - Vorm (architectuur) -> homogeniteit is vaak 'traditioneel' c.q. historisch uitgangspunt
 - Biologisch (biodiversiteit) -> heterogeniteit verhoogt beleving en natuurwaarden
 - Genetisch (genetische diversiteit) -> bepalend voor mate van aangepastheid, kwaliteit (vorm) en weerstand tegen biotische en abiotische aantastingen

homogeniteit

Kenmerken: herkenbaarheid, accentuering, uniformiteit, visuele samenhang, gelijksoortigheid (tot op cultivarniveau), gelijke leeftijdsopbouw, structuurlijkheid

Biologisch: teeltkundige kwetsbaarheid (o.a. verjongingsproblematiek van lanen). Soortspecifieke ziekten en plagen (o.a. bladvreter, bladziekten, verwelkingsziekten) -> algeheel aantastingsbeeld (geen enkele boom wordt ontzien in geval van aanplant van slechts één cultivar)

heterogeniteit

Kenmerken: minder structurele/architectonische samenhang, pluriformiteit, veelsoortigheid, ongelijke leeftijdsopbouw, natuurlijkheid

Biologisch: teeltkundig flexibel (verjonging minder problematisch). Soortspecifieke ziekten en plagen (o.a. bladvreter, bladziekten, verwelkingsziekten) -> gevarieerd aantastingsbeeld (alleen bepaalde soorten aangetast en dan vaak nog in verschillende mate)

Saai en natuurlijk?

Enkele 'nuanceringsen'

- Aard en gevolgen van een aantasting zijn zeer bepalend
- Genetische diversiteit in lanen van o.a. eik en beuk geeft op zich al verschil in mate van aantasting -> o.a. meeldauw.
- Openbaar groen -> meer uitheemse soorten, met soms specifieke aantastingen, dan in de natuur
 - hoge biodiversiteit
 - hoge flexibiliteit (aantastingen, klimaatverandering)
- Sommige aantastingen geven een tijdelijke verhoging van de beleving van een laan
 - visuele beleving: o.a. wilgen-stippelmot
 - fysieke beleving: o.a. eikenprocessierups

Belang van selectie op gewenste genetische eigenschappen

- Altijd een belangrijk aspect!
- Vooral van belang bij homogene beplantingen
 - Gelijkheid van vorm / (hout)kwaliteit
- Biotische aantastingen
 - o.a. Iepziekte, Roest, Kastanjebloedingsziekte, Essenbastwoekerziekte, Essentaksterven, Massaria(?), et cetera
- Abiotische invloeden
 - o.a. wind / zeewind

Aard en gevolgen van een aantasting doorslaggevend

Belang van behoud van genetische diversiteit (ook in homogene beplantingen)

- 'Nieuwe' soorten en cultivars vaak nog onvoldoende bekend v.w.b. aangepastheid en onderhoud (o.a. iep)
 - risicospreiding -> beheerkosten
- Kans op ontstaan van 'nieuwe' desastreuze ziekten (Kastanjabloedingsziekte, Essentaksterfte) of meer agressieve fysio's van reeds bestaande ziekten (o.a. populierenroest, iepziekte)
 - risicospreiding -> beheerkosten
- Visuele en ecologische dynamiek (herfstkleur, bloei)
 - blijft afhankelijk van ontwerp-concept

Gebruikswaarde 'nieuwe' soorten

Oude ziekte

<->

'nieuwe' ziekte

Visuele en ecologische dynamiek

Conclusies / stellingen

- Door minder 'star' vast te houden aan sommige traditionele ontwerpconcepten van straat- en laanbeplantingen worden gemiddeld genomen de beheermogelijkheden verruimd en daarmee de aanleg- en onderhoudskosten omlaag gebracht.

Conclusies / stellingen

- Door minder 'star' vast te houden aan sommige traditionele ontwerpconcepten van straat- en laanbeplantingen worden gemiddeld genomen de ecologische waarde (biodiversiteit), de dynamiek, en het 'speelse karakter' van het ontwerp verhoogd

Conclusies / stellingen

- Indien –om welke reden dan ook- homogeniteit van een beplanting een ontwerpvoorwaarde is, is aandacht voor het ‘inbouwen’ van voldoende genetische diversiteit een voorwaarde om een desastreuze dan wel een epidemische ontwikkeling van een ziekte of plaag te beperken

Dank voor uw aandacht

Vragen?

ALTERRA
WAGENINGEN UR

